

कृत्तीवे मृगशिरा न पुंवि स्यात् । पुंवि उन्वसुप्रभौ
मूलत्वस्त्रियां शेषाः स्त्रियां बोध्याः । इदं प्राविष्टम् ।
नक्षत्रकान्तिविस्तार पु० नक्षत्रकालीना विस्तारो यत्न ।
धनवत्यावनाले राजनि० ।

नक्षत्रगण पु० नक्षत्रवटितो गणः सप्तदात्रभेदः । उ० सं० उक्ते
नक्षत्रविशेषाणां समूहात्मके गणभेदे । तत्र गणभेदस्य
संज्ञाभेदाः कार्यविशेषोपयोगिनः च उ० सं० उ० उ० उ० यथा
“लोप्युत्तराणि तेषां रोहिण्यश्च भुवाणि तैः जुगोत् ।
अभिषेकशान्तिरुत्तरधर्मवीजभ्रूवारम्भान् । मूलशिव-
शक्रभुजगाधिपानि तीक्ष्णानि तेषु विद्यन्ति । अभि-
षातमन्त्रवेताकावन्त्रवधभेदसम्बन्धाः । उपाणिश्च पूर्वभ-
रणीपितृग्रायत्सुवादानाशयाद्येषु । योज्यानि वन्त्र-
विषदहनशस्त्रघातादिषु च विद्यन्ते । उ० उ० उ० उ० उ० उ०
पुथाः पश्यरतिप्रानभूषणकलासु । शिखीवधयाना-
दिषु चिह्निकराणि प्रदिष्टानि । मृदुवर्गस्तुवराधाधि-
क्षापौष्णैर्द्वानि मित्रार्थे । सुरतविधिवस्त्रभूषणसङ्क-
गोतेषु च हितानि । ज्योतिर्भुजं सविशाखं मृदुतीक्ष्णं
तद्विभिन्नफलकारि” । इत० । शताराधने च ।

नक्षत्रचक्र न० नक्षत्राणां चक्रं यत्न । शराधिके शतज्योक्ते
दीक्षोपयोगिचक्रभेदे चक्रगण्डे २८०५० दृश्यम् ।

नक्षत्रजात न० नक्षत्रे तद्विशेषे जातं जन्म । उ० सं० उक्ते
नक्षत्रविशेषे जन्मनि । तत्संज्ञितफलं तज्योक्ते यथा
“प्रियमूषणः सुरूपः सुमनो दक्षोऽश्विनौ मतिमांश्च ।
कृतनिश्चयसत्याहम् इवः सुखितश्च भरणीषु । वस्तुभुक्
परदाररतश्चोत्तरी कृत्तिकासु विख्यातः । रोहिण्यां
मलयगुप्तिः प्रियंवदः स्थिररूपश्च । अपत्ययतरो भीरुः
पटुकत्वाही धनी ज्ये भोगी । शठगर्वितश्च कृतज्ञ-
हिंस्रपापश्च रौद्रर्चे । दानः सुखी सुशीलो दुर्मेधा
रोगभाक् पिपासुश्च । अत्येन च सन्तुष्टः पुनर्वसौ
जायते मनुजः । शान्तात्मा सुभगः पाण्डितो धनी
धर्मसंश्रितः पुष्ये । शठवर्षमज्जपायः कृतज्ञधूर्तश्च
भोजकः । वस्तुभुजधनो भोगी सुरपितृभक्तो सहोद्यमः
पित्रो १० । प्रियवाग्दाता युतिमान् अटनो नृपसैवको
भाष्ये ११ । सुमनो विद्वामधर्मो भोगी सुखभाग् द्वितीय-
क्रतुगुन्याम् । उत्तराही धृष्टः पानपोऽष्टमी तत्क्षरो
कृत्ते । चित्राभ्वरमात्यधरः सुबोचनाङ्गश्च भवति
चित्रायाम् । दानो वणिक् कृपाबुः प्रियवाग् धर्माश्रितः
स्वातो । ईश्वरुं चो युतिमान् वचनपटुः कलह-

कद्विशाखात् । आद्यो विदेशवाधौ सुधासुरतनोऽसुरा-
धात् । ज्येष्ठात् न वस्तुभुजः सन्तुष्टो धर्मकृत् प्रचुर-
कोपः । मूले मानी धनवान् सुखी न हिंस्रः स्थिरो
भोगी । इटानन्दकलत्रो वीरो दृढसौहृदश्च जलदेवे २० ।
वैश्वे २ । विनीतधार्मिको वस्तुभुजस्तुभगश्च । श्रीभा-
ष्यवशे सुतवान् उत्तरादारो धनान्वितः स्थातः । दाता-
दृष्टपूरणीतप्रियो धनिष्ठात् धनलुब्धः । स्फुटवागव्यसनी
रिपुहा साहसिकः शतभिषासु दुर्मात्तः । मृदुपदाक्ष-
दिनः स्त्रीजितधनपटुर्दाता च । वृश्चात् सुखी प्रजावान्
जितशत्रुधार्मिको द्वितीयात् २६ । सम्युष्णीङ्गः सुभगः
शूरशुचिरर्धवान् पौष्णे २७” ।

नक्षत्रदर्श ति० नक्षत्रं पश्यति दृश्य-कृष् उप० सं० ।
नक्षत्रवीक्षके । नक्षत्रं तत्फलं दर्शयति सूचयति दृश्य-
विष्-कृष् । २ गणके ज्योतिर्विज्ञेदे “प्रज्ञानाय नक्षत्र-
दर्शम्” यजु० १० । १० प्रश्नमेवे प्रज्ञानोद्देशकमेध्यपशुकथने
नक्षत्रदान न० नक्षत्रभेदे दानम् । नक्षत्रभेदे इत्यभेदस्य
दाने तत्र ज्येष्ठां दा० उ० यथा भारते

“नारद उवाच कृत्तिकासु महाभाग । पायसेन सर्षपिषा ।
वल्गुं ब्राह्मणान् साधून् लोकान् प्राप्नोत्यनुत्तमान् ।
रोहिण्यां पाण्डुवन्धे । भाषैरत्नेन सर्षपिषा । पयोनु-
षाणाद्दातव्यमान्दण्डार्थं द्विजातये । दोग्ध्रीं सवत्सान्
नरो नक्षत्रे सोमदैवते ५ । दत्त्वादित्यविमानस्यः स्त्रीं
प्राप्नोत्यनुत्तमम् सोमदैवतं नक्षत्रं, मृगशीर्षम् । “आश्वीनां
जयरं दत्त्वा तिस्रिभिर्नृणां समाहितः । नरस्तरति
दुर्गाणि कुरधारां च पर्वतान् । पूर्णं पुनर्वसौ दत्त्वा
हतपूर्णं सुपाचितम् । यशस्वी रूपसम्पन्नो बह्वक्षे
जायते जुष्टे । पुष्ये तु काञ्चनं दत्त्वा कृतं चाकृतमेव
च । अनाकोक्षे योकेन सोमवत् स विराजते” । कृतं
वटितम् अकृतमवटितम् । “अश्लेषात् तथा रौष्यं
दधमं चः प्रयच्छति । स सर्वमयनिर्घतः शास्त्रवानभि-
जायते । मघात् तिलपूष्पाणि वर्जमानानि मानवः ।
प्रदाय पशुमांश्चैव पुत्रवांश्च प्रजायते । फाल्गुनीपूर्वसप्तमे
ब्राह्मणानामुपहितः । मघ्यान् फालितसंयुक्तान् दत्त्वा
सौभाग्यशृङ्गति । हतशीरसमायुक्तं विधिवत् प्रदि-
क्षौदनम् । उत्तराविषये दत्त्वा स्त्रीं लोके महीयते ।
यद्वा प्रदीयते दानसुत्तराविषये नरैः । यदा फल्गुन-
नक्षत्रं भवतीह विनिश्चयः” । फाल्गुनीपूर्वसप्तमे, पूर्व-
फल्गुनीसप्तमे इत्यर्थः । फालितं शुद्धिकारः उत्तरा-